

احمد یسویک منقبه وی حیاتی

خلقک مخیله سی اوزرنده قوتلی انطباعلر براقان هر شخصیت ، حتی داها جاتنده ایکن ، منقبه سنک تشکل ایتدیکنی کورور . او منقبه لر اوزون عصرلر ائناسنده برنسلدن اونه کی نسله انتقال ایدرکن دائمی بویور، بویور، ونهایت اوشخصیتک حقیق سیاسی تعیین ایده بیلیمک چوق مشکله شیر . بالخاصه شرقده ، متصوفلرک « مخیله عامه » اوزرنده کی تأثیرلرینک شدتندن دولایی، هر کچن عصر اونلره یکی منقبه لر ایجاد ایتمش وتاریخی سیالرینی هر کون داها زیاده اونوتدورمشدر . اسکی شرق مورخلری اکثریتله تاریخ ایله منقبه یی برندن آیرامادقلری ایچون ، مخیله عامده تشکل ایدن خیالی شکللری عیناً کتابلرینه کچیرمکدن باشقا بر شی یامادیلر . ایشته بواعتبار ایله ، بوکون « خواجه احمدیسوی » نک تاریخی سیاسی نثیته چالیشیرکن ، اولاً ، عنعنه نک بزه نقل ایتدیکی منقبه وی شخصیتی تصویر ایده جکر . اجتماعی وجداتک یاراتمش اولدینی بوشخصیت ، اصل تاریخی شخصیته مطابق اولماسه بیله ، بویوک بر اجتماعی قیمته مالک وهراعتبار ایله تبعه شایاندر .

تورکستانده « سیرام » شهرنده « حضرت علی » اولادندن
§ ۷ میرمورنلفی « شیخ ابراهیم » آدلی بر شیخ واردی . شیخ تولدیکی
زمان « کوهر شهناز » آدلی بویوک بر قیزیله « احمد » اسمنده یدی یاشنده
بر چوجوغی قالدی [۱] . احمد داها کوچوک یاشندن بری مختلف تجلیلره
مظهر اولیور، سنبله متناسب اولمایان فوق العاده لکله کوستریوردی . کندیمی،
وجوده کتیردیکی « دیوان حکمت » آدلی اثرنده مظهر اولدینی بو فیوضاتی

[۱] « حزینی » نک « جواهرالابرار من امواج البحار » آدلی « احمد یسوی » مناقبندن
باحث اثری [یکانه یازمه نسخه ، ص ۶۶] . بو اثر حقنده مفصل معلومات آلق ایچون
کتابیات قسمنه مراجعت ایدیکنز .

منصوفانہ بر لسان ایله برر برر آکلاتیر [۱] . داها کوچو کلکنندن بری « حضر
علیه السلام » ک دلالتنه مظهر اولان « احمد » ، یدی یاشنده باباسندن یتیم قالنجہ ،
دیگر معنوی بر بابانک مظهر تربیتی اولدی : حضرت پیغمبرک معنوی اشارتیه
اصحابدن « شیخ بابا آرسلان » سیرامه کلهرک اونی ارشاد ایتدی [۲] .

Metin 5

Ahmed-i Yesevî'nin Menkabevî Hayatı

Halkın muhayyilesi üzerinde kuvvetli intibalar bırakan her şahsiyet, hattâ daha hayatında iken menkıbesinin teşekkül ettiğini görür. O menkıbeler uzun asırlar esnâsında bir nesilden öteki nesle intikâl ederken dâimâ büyür büyür ve nihâyet o şahsiyetin hakîkî sîmâsını ta'yîn edebilmek çok müşkülleşir. Bilhâssa şarkta mutasavvıfların “muhayyile-i âmme” üzerindeki tesirlerinin şiddetinden dolayı her geçen asır onlara yeni menkıbeler icâd etmiş ve târîhî sîmâlarını hergün daha ziyâde unutturmıştır.

Eski şark müverrihları ekseriyetle tarih ile menkıbeyi birbirinden ayıramadıkları için muhayyile-i âmmede teşekkül eden hayâlî şekilleri aynen kitaplarına geçirmekten başka bir şey yapmadılar. İşte bu itibâr ile bugün Hoca Ahmed-i Yesevî'nin tarihî sîmâsını tesbite çalışırken evvelâ ananın bize nakl ettiği menkıbevî şahsiyeti tasvîr edeceğiz. İctimâî vicdânın yaratmış olduğu bu şahsiyet, asıl tarihî şahsiyete mutâbık olmasa bile büyük bir ictimâî kıymete mâlik ve her itibâr ile tettebbua şâyândır.

Çocukluğu

Türkistan'da Seyrâm şehrinde Hazret-i Ali evlâdından Şeyh İbrahim adlı bir şeyh var idi. Şeyh öldüğü zaman Gevher Şehnâz adlı büyük bir kızıyla Ahmed isminde yedi yaşında bir çocuğu kaldı. Ahmed daha küçük yaşından beri muhtelif tecellilere mazhar oluyor, sinniyle mütenâsib olmayan fevkalâdelikler gösteriyordu. Kendisi vücûda getirdiği Dîvân-ı Hikmet adlı eserinde mazhar olduğu bu füyûzâtı mutasavvifâne bir lisân ile birer birer anlatır. Daha küçüklüğünden beri Hızır aleyhi's-selâmın delâletine mazhar olan Ahmed, yedi yaşında babasından yetim kalınca diğer ma'nevî bir babanın mazhar-ı terbiyeti oldu. Hazret-i Peygamber'in ma'nevî işaretleriyle ashâbından Şeyh Baba Arslan Seyrâm'a gelerek onu irşâd etti.

Köprülüzâde Mehmed Fuad, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1918. S. 31-32.

Metin 5: Sözlük

Arapça kelime ve tamlamalar:

Muhayyile-i âimme	Herkesin aklında olan
Müverrih	Tarihçi
Füyûzât	Feyizler
Sin (Türkçe kelime)	Mezâr
Mazhar-ı terbiyet	Eğitim görmüş

مکتب

ابوینہ محبت و حرمت

ابوینہز حقنہده محافظه محبت و ایفای حرمت، طبعیتک
برنجی درجهده کوستردیکی بروطفیه انسانیتدر. بو وظیفهیه
رعایتله ابوینزه محبت و حرمت اینلز ایسهک کیمه محبت
و حرمت ایده جکز؟

خالق جل جلاله حضرتلری بزى انوار عقل و فکر
ایله تنویر بیوردینی زمان قلمبزه بو وظیفهک لزوم ایفا -
سنه حکم ایدر برحس ابداع اتمکله برابر بوکا دائر اضرار
دخی اعطا ایشدر.

کتب آلهیده بیوریلپورکه :

«ابویننه محبت و حرمت ایدهرک آنارک رضاسنی محصیل
ایدن اولاد دنیا و آخرتده رفعت و سعادت بولور. دنیاده
طول عمر ایله معمر و برخوردار و آخرتده مشوبات
جلیهیه نائل و کامکار اولور.»

کتاب مقدسه ده حکمت آمیز نصیحتلر ایله مملو بولنان
(سیراق) بابنده شویله وارد اولمشدر:

– دیکلیکنز اولادلر! [*] ابوينکیزک سوزلرینی، نصیحتلرینی
دیکلیکنز! آنلری محافظه واجرا ایديکنز که معمر اوله سکنز.
جناب حق ابوينه تعظیم و تکریمی اولادلر اوزرینه فرض
ایتمش و بیورمشدرکه: «پدر و مادرینه تعظیم و تکریم ایدن
اولاد جمع خزان ایتمش کییدر. برکون کلیرکه کندیسیده
اولادلرندن مسرور اولور. احتیاج کونلرنده جناب حق
رجاسنی استماع و قبول ایدر. احتیاجاتی دفع و رفع ایلر.
جناب حقندن خوف ایدن اولاد ابوينه محبت و حرمت
ایدر. آنلره عرض اطاعت و خدمتدن هیچ بروقتده کری
طورمز.»

دیمک اولیورکه ابوينزه دائماً محبت، رعایت، اطاعت،
خدمت ایتمک بوینزه بورجدر، اوزرمزه فرضدر. بر
درجهده که نه قدر بیوسهک، نه قدر بیوک رتبه و مرتبهله
نائل اولسهق ینه سبب وجودمز، باعث حیاتمز اولان پدر
و مادرمز حقنده بو وظائفی اجرا ایتمکه بورجاوینز.

Metin 6

Ebeveyne Muhabbet ve Hürmet

Ebeveynimiz hakkında muhâfaza-i muhabbet ve îfâ-yı hürmet tabîatın birinci derecede gösterdiği bir vazîfe-i insâniyettir. Bu vazîfeye riâyetle ebeveynimize muhabbet ve hürmet eylemez isek kime muhabbet ve hürmet edeceğiz?

Hâlık celle celâluhû hazretleri bizi envâr-ı akl u fikir ile tenvîr buyurduğu zaman, kalbimizde bu vazîfenin lüzûm-ı îfâsına hüküm eder bir hiss ibdâ' etmekle berâber buna dâir emirler dahi i'tâ eylemiştir.

Kütüb-i ilâhiyede buyuruluyor ki:

“Ebeveynine muhabbet ve hürmet ederek onların rızâsını tahsîl eden evlâd, dünya ve âhirette rif'at ve saâdet bulur. Dünyada tûl-i ömr ile muammer ve berhur-dâr ve âhirette mesûbât-ı celîleye nâil ve kâm-kâr olur.”

Kütüb-i mukaddesede hikmet-âmîz nasîhatler ile memlû bulunan Sîrâk Bâbrî'nda şöyle vârid olmuştur:

“Dinleyiniz evladlar! Ebeveyninizin sözlerini, nasîhatlerini dinleyiniz! Onları muhâfaza ve icrâ ediniz ki muammer olasınız. Cenâb-ı Hak ebeveyne ta'zîm ve tekrîmi evladlar üzerine farz etmiş ve buyurmuştur ki: Peder ve mâderine ta'zîm ve tekrîm eden evlâd, cem'-i hazâin etmiş gibidir. Bir gün gelir ki kendisi de evladlarından mesrûr olur. İhtiyâc günlerinde cenâb-ı Hak ricâsını istimâ' ve kabûl eder. İhtiyâcâtını def' ve ref' eyley. Cenâb-ı Hak'tan havf eden evlâd ebeveynine muhabbet ve hürmet eder. Onlara arz-ı itâat ve hizmetten hiçbir vakitte geri durmaz.” Demek oluyor ki ebeveynimize daima muhabbet, riâyet, itâat, hizmet etmek boynumuza borcudur, üzerimize farzdır. Bir derecede ki ne kadar büyüsek, ne kadar büyük rütbe ve mertebelere nâil olsak yine sebep-i vücûdumuz, bâis-i hayâtımız olan peder ve mâderimiz hakkında bu vazâifi icrâ etmeye borçluyuz.

Muallim Nâci, Mekteb-i Edeb, s. 15-16.

Metin 6: Sözlük

Farsça kelime ve tamlamalar:

Berhurdâr	Mutlu, mesut
Kâmkâr	Mutluluğa erişmiş
Hikmet-âmîz	Hikmetli
Peder ve mâder	Anne baba
Vazâif	Görevler

Arapça kelime ve tamlamalar:

Muhâfaza-i muhabbet	Sevgiyi sürdürme
Îfâ-yı hürmet	Hürmetli davranma
Envâr-ı akl u fikir	Akıl ve fikrin nurları
Lüzûm-ı îfâ	Yerine getirilmesi gerekli
Tûl-i ömr	Uzun ömür
Mesûbât-ı celîle	Büyük sevablar
Memlû	Dolu
Cem' -i hazâin	Hazineleri toplamak
Def' ve ref' eyler	Kaldırıp yok eyler
Arz-ı itâat	Bağlı olduğunu bildirme
Bâis-i hayâtı	Hayatının sebebi
Peder ve mâder	Anne ve baba